

Arkeologisk undersökning 2024

Båstad 109:2, fornlämning L2022:1889

HUSBYGGE

Båstads kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2025:8

Per Sarnäs

Arkeologisk undersökning 2024

Båstad 109:2, fornlämning L2022:1889

HUSBYGGE

Båstads kommun
Skåne län

Skånearkeologi AB**Per Sarnäs**

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.seWebb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk undersökning 2024

Båstad 109:2, fornlämning L2022:1889**Husbygge**

Båstads kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2025:8

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Schaktning östra delen av schakt 1

Kartor: © Lantmäteriet/Metria ordernr 978352

© Skånearkeologi 2025

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Syfte och metod	6
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Arkeologisk förundersökning	6
Undersökningsresultat	7
Hus 1	9
Hus 2	9
Övriga anläggningar	10
Fynd	10
Dateringar	11
Tolkning och källkritik	11
Utvärdering	12
Referenser	12
Tekniska och administrativa uppgifter	13

Bilagor

Bilaga 1 Fyndlista

Bilaga 2 Anläggningslista

Bilaga 3 Arkeobotanisk analys

Bilaga 4 C14 analys

Figur 1. Karta över Skåne med Båstads kommun markerat med blå färg.

Figur 2. Del av fastighetskartan över Båstad. Undersökningsområdet är markerat med rött och fornlämningar med blå linje.
© Lantmäteriet

Sammanfattning

Med anledning av att Båstads kommun planerade förtäta bostadsbebyggelse genom att bilda två tomter och en vändzon inom en registrerad fornlämning, beslutade länsstyrelsen Skåne om en arkeologisk undersökning.

Undersökningen har föregåt av en arkeologisk utredning år 2022 och en förundersökning 2024.

Undersökningsområdet ligger i södra delen av Båstads tätort öster om Örebäckens dalgång och i västra kanten av Hallandsåsen, inom ett område som utgör en fortsättning av Sinarpsdalen.

Av det enligt undersökningsplanen ca 1 300 m² stora undersökningsområdet matjordsavbanades ca 789 m² fördelat på fyra schakt. I verkligheten var det tillgängliga undersökningsområdet mindre beroende på gasledningar och Oleborgsvägens släntning. Det visade sig dessutom att det i den sydöstra delen av fornlämningen framkom så få anläggningar att det inte bedömdes som meningsfullt att schakta upp hela ytan.

Sammanlagt framkom 142 stolphål, 11 härdar, 7 kokgropar, 12 gropar och en stensamling. Av dessa har 60 anläggningar undersökts helt eller delvis. I samband med den arkeologiska förundersökningen framkom den södra raden av stolphål efter takbärande stolpar i ett treskeppigt hus. Vid slutundersökningen framkom den norra raden och ytterligare ett stolphålspar i öster. I samband med förundersökningen daterades huset genom C14 analys till förromersk järnålder.

Det påträffades en del fynd i form av keramik, flintavslag och slagg. Vid slutundersökningen genomfördes ytterligare fyra C14 analyser av kokgropar och härdar som visade att boplatsen kronologiskt sträcker sig ned i yngre bronsålder.

Figur 3. Undersökningsområdet för matjordsavbaning. Foto från öster.

Inledning

Med anledning av att Båstads kommun planerade förtäta bostadsbebyggelse genom att bilda två tomter och en vändzon inom en registrerad fornlämning, beslutade länsstyrelsen Skåne om en arkeologisk undersökning.

Undersökningen har föregåt av en arkeologisk utredning år 2022 och en förundersökning 2024.

Den arkeobotaniska analysen har utförts av Stefan Gustavsson, Arkeologikonsult AB. C14 analysen har genomförts av Geologiska institutionen vid Lunds universitet.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att dokumentera fornlämningen/del av fornlämningen, ta tillvara fornyfynd, rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap med relevans för myndigheter, forskning och allmänhet.

Bjärehalvön är en utpräglad bronsålderbygd med rikligt med lämningar från perioden, främst i form av gravar och hållristningar. Förromersk järnålder som kan beskrivas som en övergångsperiod mellan bronsålder och järnålder är svårare att identifiera då perioden inte genererat synliga gravar i samma utsträckning som bronsåldern och inga hållristningar överhuvudtaget. En förståelse av bronsålderbebyggelsens utveckling kräver att man studerar även det som föregått bronsåldern men även det som kom därefter. Det är mycket i detta perspektiv som boplatsen får sin forskningsmässiga betydelse. Undersökningsområdet utgör en mindre del av en större boplat och kan därför ge en begränsad kunskap. Undersökningen fokuserade på att få ett fullgott dateringsunderlag. Undersökningen skulle även studera hushållning och jordbruk genom arkeobotaniska analyser och då inte enbart material från hus.

Matjorden avbanades med grävmaskin och inmätning av schakt, anläggningar och fynd gjordes med en RTK-GNSS. Fynd av keramik fick id K:x och övriga fynd F:x vid inmätningen. Anläggningarna undersöktes med skärlev och/eller spade. Sektioner ritades för hand i skala 1:20. Anläggningarna undersöktes även med metalldetektor.

Jordprover floterades med ett såll med 0,5 mm stora maskor och den kvarvarande resten sållades i ett såll med 2 mm stora maskor.

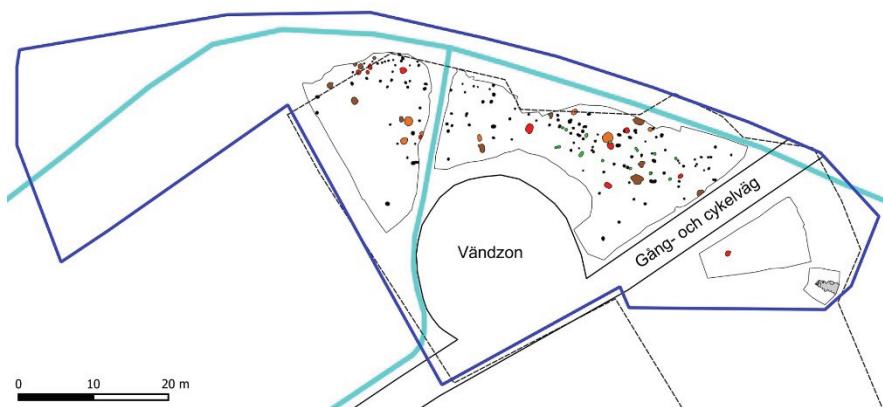
Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet ligger i södra delen av Båstads tätort öster om Örebäckens dalgång och i västra kanten av Hallandsåsen, inom ett område som utgör en fortsättning av Sinarpsdalen. Undersökningsområdet utgörs av grönområden i form av dels gräsmatta, dels ohävdad gräsmark omgärdad av villabebyggelse (figur 3). Underlaget varierade från sand till grovt grus.

Det förekommer få registrerade fornlämningar i närområdet vilket troligen beror på att bebyggelsen uppförts utan föregående arkeologiska undersökningar vilket innebär att kunskapsläget är ytterst begränsat. Det finns en fornlämning (Övrig kulturhistorisk lämning) registrerad inom undersökningsområdet, en Hög? (L1988:9182). Enligt uppgifter från ortsbefolkningen ska man ha byggt ett vattentorn på en gravhög. Fornlämningen har bedömts som mycket osäker. Läget på en sluttning ned mot kusten vid Båstad är dock ett bra läge för en gravhög. Väster om undersökningsområdet genomfördes två undersökningar under 1975 (L1988:9913). Endast en grop daterad till historisk tid dokumenterades. I övrigt framkom inget. Ca 300 m söder om undersökningsområdet finns två boplatser registrerade, L1988:9990 och L1987:3908 (figur 2; Fornsök).

ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING

Vid den arkeologiska förundersökningen upptogs två sökschakt med en sammanlagd yta av 123 m². Det framkom 46 stolphål, fem härdar, en kokgrop, två gropar och ett stenröse. Av dessa undersöktes 17 anläggningar. Ett fåtal flintavslag samt en bit slagg påträffades som lösfynd. Den södra raden av stolphål efter takbärande stolpar ingående i ett treskeppigt långhus påträffades. Två i huset ingående stolphål daterades med C14 metoden vilket resulterade i en datering till förromersk järnålder (Sarnäs 2024).

Figur 4. Översiktskarta som visar undersökningsschaktet, arbetsområdet (streckad linje), fornlämningsbegränsningen (blå linje), gasledningar (turkos linje). Norra fornlämningsbegränsningen följer Oleborgsvägen.

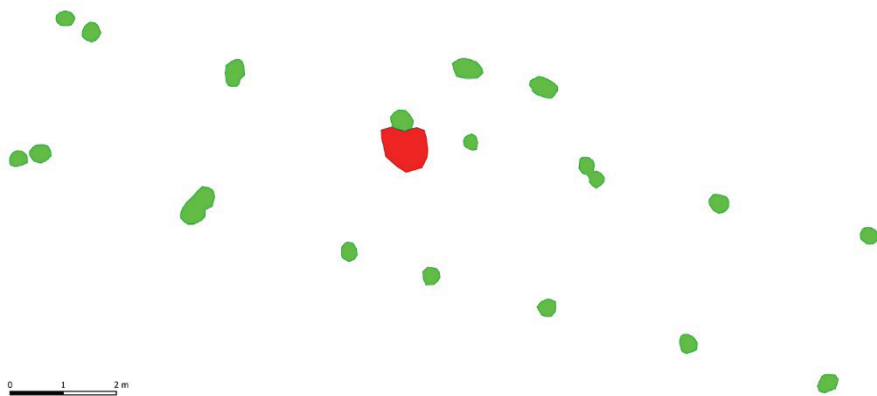
Undersökningsresultat

Av det enligt undersökningsplanen ca 1 300 m² stora undersökningsområdet matjordsavbanades ca 789 m² fördelat på fyra schakt. I verkligheten var det tillgängliga undersökningsområdet mindre beroende på gasledningar och Oleborgsvägens släntning. Det visade sig dessutom att det i den sydöstra delen av fornlämningen framkom så få anläggningar att det inte bedömdes som meningsfullt att schakta upp hela ytan.

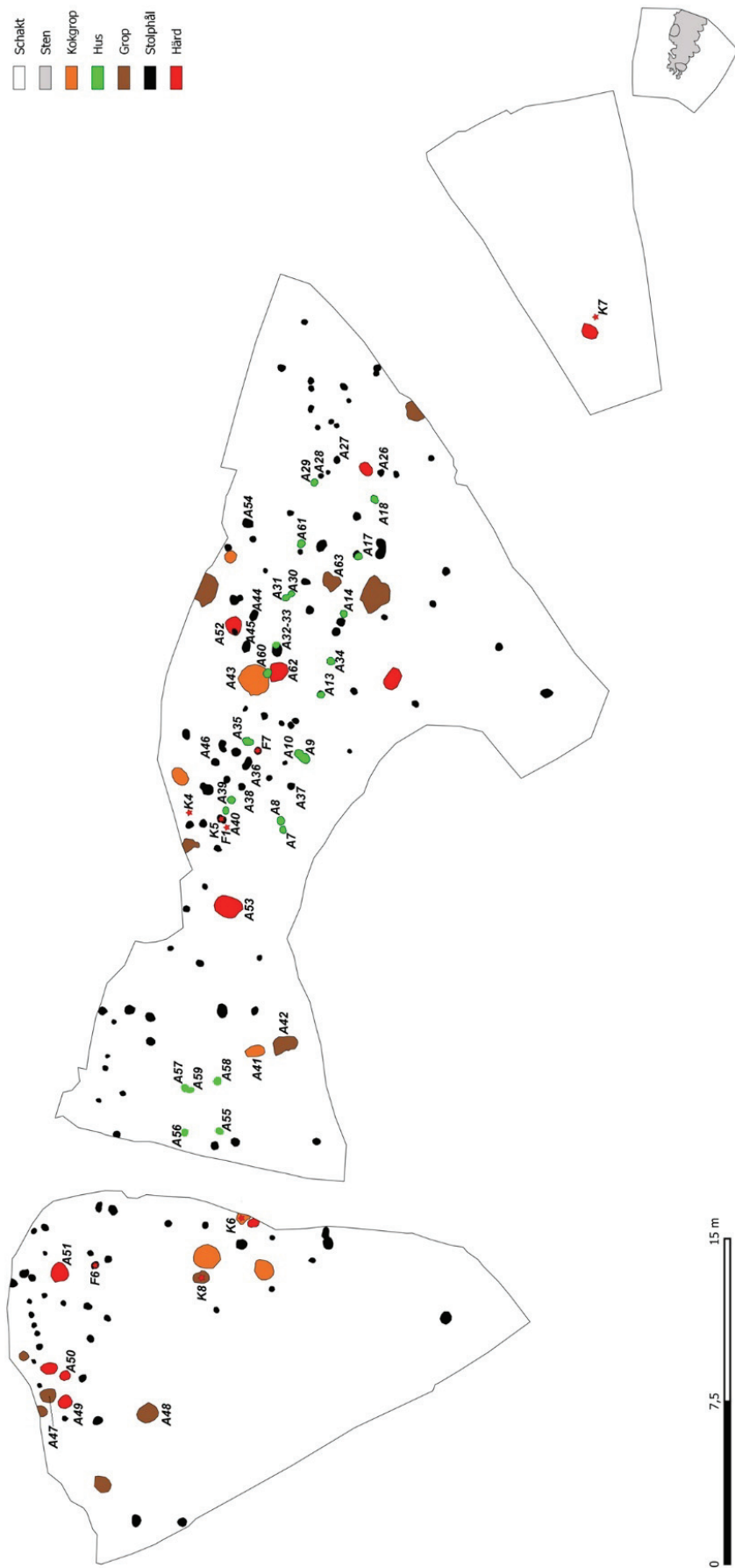
Undersökningen kom att delas upp på fyra schakt beroende på en gasledning mellan schakten 1 och 2 och en gång- och cykelväg mellan schakten 1 och 3. Schakt 4 upptogs enbart för att undersöka ett stenröse som framkom i samband med förundersökningen. Schakt 1 omfattade 429,2 m², Schakt 2 omfattade 251,3 m², schakt 3 omfattade 92,0 m² och schakt 4 omfattade 16,6 m².

Sammanlagt framkom 142 stolphål, 11 härdar, 7 kokgropar, 12 gropar och en sten-samling. Av dessa har 60 anläggningar undersökts helt eller delvis. I samband med den arkeologiska förundersökningen framkom en rad av stolphål efter takbärande stolpar i ett treskeppigt hus. Vid slutundersökningen framkom den andra raden och ytterligare ett eller möjligen två bockpar i öster (figur 5).

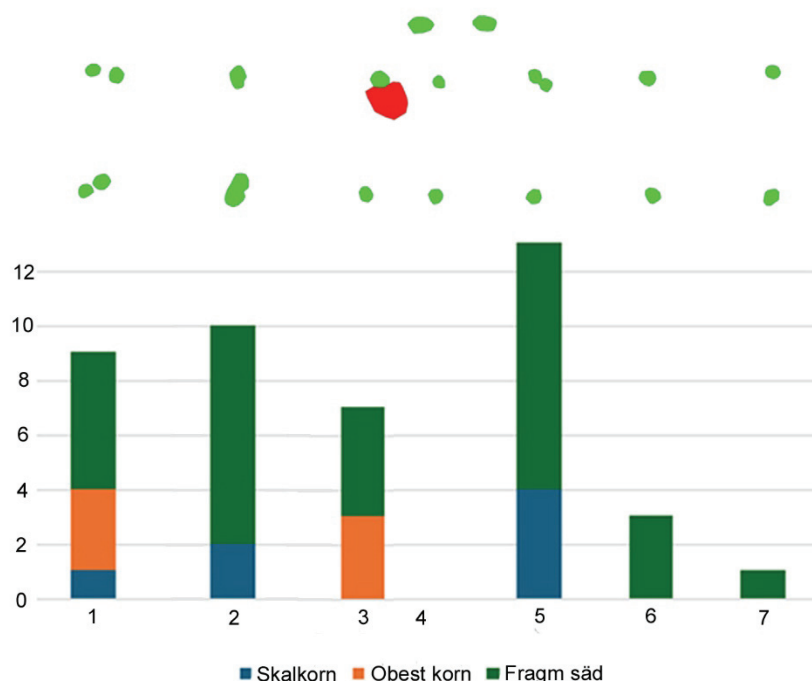
Det påträffades en del fynd i form av keramik, flintavslag och slagg. I samband med förundersökningen daterades huset genom C14 analys till förromersk järnålder. Det förekommer fler kronologiska faser inom fornlämningen. I schakthögen påträffades en bit rabbad keramik som bör dateras till bronsålder och de flintavslag som en påträffades är bearbetad med en teknik som inte förekom under järnåldern. De fyra anläggningar som blev föremål för C14 analys visade att fyndet av en skärva rabbad keramik inte var en tillfällighet.

Figur 5. Planen visar de anläggningar som har tolkats som ingående i huset. De två stolphålen på norrsidan av huset kan ha utgjort ingången men passar dåligt med bockpar fyra räknat från väster.

Figur 6. Schaktp lan med samtliga anläggningar och inmätta fynd.

Figur 7. Fördelningen av förkolnade fröer i hus 1.

HUS 1

I schaktet framkom ett treskeppigt hus med en datering till äldre järnålder (figur 6). Huset daterades redan i samband med den arkeologiska förundersökningen till förromersk järnålder genom C14 analys av skalkorn och hasselnötsskal från två olika stolphål (Sarnäs 2024). En datering som korresponderar väl med husets typologi med bockbredd och avståndet mellan bockparen (Björhem & Magnusson Staaf 2006; Artursson 2006). Huset består av sju eller möjligen åtta stolphålspar, så kallade bockpar, efter den inre takbärande konstruktionen. Den inre takbärande konstruktionen har en bredd av 2,7–2,8 m och en längd av ca 16 m långt. Avstånden mellan bockparen är mycket oregelbundet och varierar mellan 2,4–3,8 m. Möjligen framkom en ingång ca 1,4 m från den inre takbärande konstruktionen. Några spår efter väggar framkom inte. Huset förefaller vara ombyggt vilket dubbelstolphålen anl. 9–10 och anl. 30–31 vittnar om liksom de dubbla stolphålsparen längst i väster, anl. 7–anl. 40 och anl. 8–anl. 39. Strax öster om huset fanns två stolphål, anl. 26–27, som kan uppfattas som ett sista indraget stolphålspar. De två stolphålen är dock sinsemellan helt olika då anl. 26 är stensatt men i övrigt är dock storlek och fyllning likartad. Anl. 44–45 undersöktes då de kan ha utgjort ingången till huset men tolkningen passar inte med stolphålsparet anl. 33–34. Möjligen är även detta ett resultat av ombyggnader.

Den arkeobotaniska analysen kan tolkas som att köksdelen har legat i västra delen av huset och att huset inte har haft några mellanväggar (figur 7). Den hård (anl. 62) som framkom i huset kan möjligen vara den hård som funnits i huset. Av hårdens återstod endast ett centimetertunt lager med sot och träkol. Träkol från hårdens har daterats med C14 metoden och resultatet korresponderar väl med förundersökningens dateringar av stolphålen anl. 9 och anl. 16. Materialet som daterades utgjordes av förkolnat ris eller rötter vilket innebär att egenåldern har varit låg. Den stora kokgropen, anl. 43, bedömdes också ha kunnat ingått i köksdelen. C14 analys av obestämt korn gav dock en datering till yngre bronsålder (tabell 1; bilaga 4).

Det framkom få fynd i de stolphål som ingått i huset. I anl. 60 påträffades två keramikskärvor, i anl. 34 framkom 13 små klumpar av något förslagat material och en liten bit påträffades även i anl. 40.

HUS 2

Ca 12 m väster om hus 1 framkom möjligen resterna efter en fyrstolpsbod, anl. 55–58 (figur 8). De fyra stolphålen var dock tämligen grunda (4, 7, 10 och 12 cm) och bildar inte riktigt en kvadrat då det är anl. 59 som är mest stolphålslikt. Tolkningen är mycket osäker då stolphålen borde varit djupare med tanke på att underlaget består av lättgrävt grus.

Figur 8. Möjligen är hus 2 resterna av en fyrstolpsbod med måtten 1,6 x 2 m.

Figur 9. Stensamlingen efter framrensning. Samtliga stenar låg uppe i matjorden utan kontakt med underlaget.

ÖVRIGA ANLÄGGNINGAR

Övriga stolphål har inte kunnat intolkas i någon konstruktion även om det i västra delen fanns en rad med fem stolphål. Någon fortsättning på raden framkom inte trots idogt letande genom finrensning.

Tre jordprover från härdar provtogs för arkeobotanisk analys (anl. 49–51). Även i dessa framkom skalkorn, obestämt korn och fragmenterad säd. Det tyder på att man inte bara tillrett mat inne i huset. Av dessa anläggningar har anl. 49 och anl. 51 daterats med C14 metoden. Från anl. 49 valdes skalkorn och från anl. 51 valdes en bit förkolnat hasselnötsskal. Dateringen av anl. 51 överensstämmer med dateringarna av huset medan dateringen av anl. 49 visar att härden anlagts under bronsåldern (tabell 1; bilaga 4)

Den stensamling i östra delen av undersökningsytan och som framkom redan i samband med förundersökningen är av sentida ursprung. Stensamlingen rensade fram och efter fotografering lyftes stenarna bort och fyllningen mellan och under stenarna tillvaratogs. Stenarna låg uppe i matjorden utan kontakt med underlaget. Det framkom moderna fynd såväl över som under stensamlingen liksom en del flintavslag men inte mer än det ”brus” av flintavslag som förekommer i matjorden och i anläggningar. Stensamlingen kan inte förklaras som ett röjningsröse då det inte förekommer så stora stenar varken i matjorden eller underlaget. De historiska kartorna har inte kunnat ge någon ledtråd (Lantmäteriet historiska kartor). Det fanns en rad av sex större stenar som låg på ett misstänkt strukturerat sätt (figur 9).

FYND

Det framkom 57 keramikskärvor med en sammanlagd vikt av 350 g. Av dessa skärvor är tre mynningsbitar. I schakthögen för schakt 2 framkom en skärva rabbad keramik. Godset är brunt till svartbrunt och är i övrigt anonym och allmänt förhistorisk till sin karaktär.

Över hela undersökningsområdet påträffades bearbetad flinta med en sammanlagd vikt av 667 g. Merparten av flintan var av sydvästsåskansk senon-/danienflinta med ett avslag av kristianstadflinta och några av en matt grovkornig flinta. Den bearbetade flintan utgjordes mest av avslag men även en distal del av en spånskrapa (LUHM 33 863:27) och möjligen en stickel (LUHM 33 863:23) påträffades. Flintan var

bearbetad med en medveten teknik och många avslag hade ett spånliknande utseende vilket kan tyda på att delar av materialet har tillkommit under mesolitisk tid. Det framkom två avslag med slipsår vilket tyder på neolitikum eller yngre. Fynden av flinta domineras av de som härrör från anl. 63 som vid undersökningen visade sig var ett kollapsat djurbo som dragit med sig flintfynden. I anl. 63 framkom 352 g bearbetad flinta varav ett ryggat spån. En kärna med ett plattformsuppfriskningsavslag som har passning med kärnan och ett avslag med retusch.

Ett fåtal djurben påträffades, dock i ett så dåligt skick att de inte kunde tillvaratas.

DATERINGAR

Boplatsen kan dateras till sen yngre bronsålder till förromersk järnålder utifrån C14 dateringar och fynd av en skärva rabbad keramik. Även långhusets typologi stödjer dateringen. Det framkom även en del flintavslag bearbetad med en bearbetad och kontrollerad teknik vilket inte brukar förekomma på boplatser från den här perioden. Tekniken tyder på att flintavslagen tillhör en eller möjligen flera äldre faser från mesolitikum–neolitikum. Även två avslag med slipsår torde kunna dateras till neolitikum.

ANL. NR	LAB NO	BP	KAL. 1 SIGMA	KAL. 2 SIGMA		
A9	LuS 19334	2170 ± 55	355–155 (68,2%)	f.Kr.	375–50 (95,4%)	f.Kr.
A16	LuS 19335	2205 ± 40	360–195 (68,2%)	f.Kr.	390–165 (95,4%)	f.Kr.
A43	LuS 20735	2530 ± 35	780–565 (68,2%)	f.Kr.	795–540 (95,4%)	f.Kr.
A49	LuS 20736	2785 ± 35	1000–895 (68,2%)	f.Kr.	1115–830 (95,4%)	f.Kr.
A51	LuS 20737	2200 ± 35	360–195 (68,2%)	f.Kr.	380–165 (95,4%)	f.Kr.
A62	LuS 20738	2190 ± 35	355–175 (68,2%)	f.Kr.	370–160 (95,4%)	f.Kr.

Tabell 1. Tabellen visar de C14 analyser som genomförts i samband med den arkeologiska förundersökningen och slutundersökningen.

TOLKNING OCH KÄLLKRITIK

Boplatsen ligger i Lyadalen som är en del av Sinarpsdalen som måste ha utgjort ett viktigt kommunikationsstråk i alla tider för människor då det är det lättaste sättet att korsa Hallandsåsen.

Undersökningen har berört en del av en större boplatser från yngre bronsålder–äldre järnålder som har haft en vidare utbredning mot norr. Mycket av boplatsen har blivit förstört vid anläggandet av Oleborgsvägen som genom att vara nedsänkt har medfört en omfattande släntning mot söder. Norr om Oleborgsvägen faller topografin kraftigt och lämpar sig sämre som boplatser. Troligen har boplatsen norra utbredning legat ungefär strax norr om Oleborgsvägen. Utifrån utredningsresultaten bör boplatsen endast sträckt sig ett fåtal meter längre västerut. I öster har boplatsen inte sträckt sig längre än gång- och cykelvägen. I söder föll topografin en aning och mängden anläggningar avtog markant vilket har tolkats som att boplatsen inte har sträckt sig längre söderut. Det kan dock inte uteslutas att haft en större utbredning åt söder under dagens bebyggelse. Om boplatsen är avgränsad i söder så innebär det att ungefär halva den ursprungliga boplatsen har undersökts.

Fyndet av en skärva rabbad keramik och de två C14 analyserna av anl. 43 och anl. 49 visar att boplatsen kronologiskt sträcker sig ned i yngre bronsålder. Huset har byggts om och förstärkts och har på så sätt fått en förlängd livslängd men kan inte ha sitt ursprung redan under yngre bronsålder. Därför bör det ha funnits fler hus som helt eller delvis förstörts vid exempelvis anläggandet av Oleborgsvägen. Det framkom mycket stolphål intill Oleborgsvägens släntning. Boplatsens ytmässiga begränsning tyder på att det högst kan ha funnits samtida två gårdar.

Enligt den arkeobotaniska analysen baserades sig jordbruket på skalkornsodling i ensäde på väl gödslad och bearbetad åker. Man har även insamlat hasselnötter och brudbröd som ett komplement till dieten.

Förutom lämningarna från äldre järnålder påträffades flintavslag bearbetade med en teknik som kan vara mesolitisk–neolitisk.

Utvärdering

Undersökningens syfte och mål har kunnat uppnås genom datering av boplatsen och den arkeobotaniska analysen har visat på ett jordbruk baserat på skalkornsodling i ensäde på väl gödslad och bearbetad åker. Undersökningen har dessutom kunnat avgränsa boplatsen i söder och öster. Utöver detta har fynd av bearbetad flinta visat på aktiviteter under mesolitikum/neolitikum.

Boplatsen torde genom denna slutundersökning kunna anses undersökt och borttagen. Det återstår endast ett mindre område i väster som inte är undersökt.

Referenser

Litteratur

- Artursson, M. 2006. Böndernas hus. I Järnålder vid Öresund band 1. Specialstudier och syntes. Red: Carlie, A. skånska spår – arkeologi längs Västkustbanan. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.
- Björhem, N. & Magnusson Staaf, B. 2006. Långhuslandskapet. En studie av bebyggelse och samhälle från stenålder till järnålder. Malmöfynd nr 8. Malmö kulturmiljö.
- Sarnäs, P. 2022. Båstad 109:2. Detaljplaneläggning. Rapport över arkeologisk utredning 2022. Skånearkeologi rapport 2022:6.
- Sarnäs, P. 2024. Båstad 109:2, fornlämningarna L2022:1888 och L2022:1889. Rapport över arkeologisk förundersökning 2024. Skånearkeologi rapport 2024:3.

Opublicerat material

Gustavsson 2024. Arkeobotanisk analys. Arkivrapport, Arkeologikonsult.

Kartmaterial

Fastighetskartan

Internetreferenser

Fornsök
Lantmäteriet historiska kartor

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-17736-2024
Skånearkeologis diarienummer 202421
LUHM nummer 33 863

Län Skåne
Kommun Båstad
Socken Båstad
Fastighet Båstad 109:2
RAÄ-nummer L2022:1889

Koordinatsystem Sweref 99 TM
M ö.h. 25,5–26,5

Fältarbetstid 2024-10-23–2024-11-05
Antal arbetsdagar 7
Antal arkeologtimmar 56
Antal maskintimmar 29

Undersökningsområde 1 300 m²
Undersökt yta 789 m²

Projektansvarig Per Sarnäs
Uppdragsgivare Båstads kommun

Tidigare undersökningar Arkeologisk utredning & arkeologisk förundersökning

Arkivmaterial i form av rapport, shapefiler, digitala foton och fältrit-
ningar förvaras på Lunds universitets historiska museum.

Bilaga 1

Fyndlista

FNR	ID	SAKORD	TYP	MATERIAL	DEL	ANTAL	VIKT	ANL.	SCHAKT	KOMMENTARER
1	K1	Kärl		keramik	Mynning	1	4	47		
2	K2	Kärl		keramik	Mynning	2	6	41		
3	K2	Kärl		keramik		22	154	41		
4	K3	Kärl		keramik		2	13	46		
5	K4	Kärl		keramik		4	13			Djurbo
6	K5	Kärl		keramik		3	16			Djurbo
7	K6	Kärl		keramik		2	15			Kokgrop
8	K7	Kärl		keramik		1	8		3	
9	K8	Kärl		keramik		1	7			Grop
10		Kärl	Rabbad	keramik		1	30		2	Lösfynd schakthög
11		Kärl		keramik		3	28			Lösfynd
12	F7	Kärl		keramik		1	4		1	Stolphål
13	F6	Kärl		keramik		1	5		2	Stolphål
14		Kärl		keramik		2	6	14		
15		Kärl		keramik		2	1	45		
16		Kärl		keramik		2	11	60		
17		Kärl		keramik		4	16	42		
18		Kärl		keramik		1	9	42		Intryck?
19		Kärl		keramik		2	4	53		
20		Slagg		Slagg		1	1	40		
21		Slagg		Slagg		13	41	34		
22		Bränd lera		Bränd lera		3	6			Lösfynd
23	F1	Stickel?		Flinta		1	1			
24	F3	Avslag		Flinta		1	16	33		
25	F3	Avslag		Kristianstadsflinta		1	6	33		
26	F7	Avslag		Flinta		1	6			
27	K4	Spånskrapa		Flinta	Distal	1	2			
28	K4	Avslag		Flinta		2	6			Spånliknande
29	K4	Avslag		Flinta	Bränt	1	2			
30	K7	Avslag		Flinta		1	6			
31		Avslag		Flinta		1	2	40		Spånliknande
32		Avslag		Flinta		5	10	41		
33		Avslag		Flinta		9	40	42		
34		Avslag	Slipspår	Flinta		1	1	42		
35		Övrig flinta		Flinta		1	25	42		
36		Övrig flinta		Flinta	Bränt	1	2	42		
37		Avslag		Flinta		2	6	43		
38		Avslag		Flinta		31	251	63		
39		Övrig flinta		Flinta		7	4	63		
40		Splitter		Flinta		9	1	63		
41		Avslag	Retusch	Flinta		1	11	63		
42		Spån	Ryggat	Flinta		1	8	63		
43		Kärna		Flinta		1	49	63		
44		Avslag	Plattformsuppskrifning	Flinta		1	19	63		Passar med Fnr 43
45		Avslag		Flinta		2	8	63		Passar med Fnr 43
46		Avslag		Flinta		1	1	47		
47		Avslag		Flinta		3	3	49		
48		Avslag		Flinta		1	4	50		
49		Avslag	Slipspår	Flinta		1	7		1	Lösfynd

50	Avslag	Flinta	12	67	1,2	Lösfynd
51	Avslag	Flinta	1	7	3	Lösfynd
52	Övrig flinta	Flinta	2	59	3	Lösfynd
53	Avslag	Flinta	4	19	3	Ovan stensamling
54	Avslag	Flinta	6	18	3	Under stensamling

Bilaga 2

Anläggningslista

Anl. nr	Anl. typ	Fyllning	Diam. x djup (m)	Övrigt	Grävd (%)
Anl. 1	Stolphål	1	0,4 x 0,34		50
Anl. 2	Stolphål	1	0,42 x 0,12	Stensatt	50
Anl. 3	Stolphål	1	0,26 x 0,08	Stensatt	50
Anl. 4	Stolphål	1	0,42 x 0,12		50
Anl. 5	Grop	1	1,0 x 0,20	3 Flintavslag	50
Anl. 6	Stolphål	1	0,28 x 0,14		50
Anl. 7	Stolphål	2	0,4 x 0,29	Hus 1, Sitter ihop med anl. 8	100
Anl. 8	Stolphål	2	0,4 x 0,20	Hus 1. Sitter ihop med anl. 7	100
Anl. 9	Stolphål	2	0,35 x 0,26	Hus 1. Sitter ihop med anl. 10	100
Anl. 10	Stolphål	2	0,4 x 0,12	Sitter ihop med anl. 9	100
Anl. 11	Stolphål	2	0,26 x 0,18		50
Anl. 12	Stolphål	2	0,52 x 0,34	Sitter ihop med anl. 13	100
Anl. 13	Stolphål	2	0,38 x 0,14	Hus 1. Sitter ihop med anl. 12	100
Anl. 14	Stolphål	2	0,30 x 0,15	Hus 1. Keramik	50
Anl. 15	Stolphål	2	0,36 x 0,14		50
Anl. 16	Stolphål	2	0,52 x 0,25		100
Anl. 17	Stolphål	2	0,39 x 0,23	Hus 1	100
Anl. 18	Stolphål	2	0,44 x 0,29	Hus 1	100
Anl. 19	Härd	3	0,5 x 0,06		50
Anl. 20	Stolphål	2	0,30 x 0,12		50
Anl. 21	Stolphål	3	0,56 x 0,05		50
Anl. 22	Stolphål	2	0,3 x 0,32	Under anl. 21	50
Anl. 23	Stolphål	2	0,26 x 0,13		50
Anl. 24	Härd	3	0,5 x 0,06		50
Anl. 25	Kokgrop	1	0,7	Endast framrensad och fotograferad	0
Anl. 26	Stolphål	1	0,35 x 0,22	Stensatt	50
Anl. 27	Stolphål	1	0,3 x 0,31		50
Anl. 28	Stolphål	1	0,33 x 0,14		50
Anl. 29	Stolphål	1	0,43 x 0,4	Hus 1	100
Anl. 30	Stolphål	2	0,3 x 0,25	Sitter ihop med anl. 31	50
Anl. 31	Stolphål	1	0,48 x 0,34	Hus 1	100
Anl. 32	Stolphål	1	0,3 x 0,11	Sitter ihop med anl. 33	50
Anl. 33	Stolphål	2	0,3 x 0,12	Hus 1. Sitter ihop med anl. 32	50
Anl. 34	Stolphål	2	0,28 x 0,15	Slagg	50
Anl. 35	Stolphål	2	0,5 x 0,15	Hus 1	100
Anl. 36	Stolphål	2	0,58 x 0,25		50
Anl. 37	Stolphål	2	0,41 x 0,06		50
Anl. 38	Stolphål	2	0,36 x 0,26		50
Anl. 39	Stolphål	1	0,33 x 0,09	Hus 1	50
Anl. 40	Stolphål	1	0,34 x 0,13	Hus 1, slagg, flintavslag	100

Anl. 41	Kokgrop	3	0,56 x 0,1	Fylld med ej skörbränd sten, keramik, flintavslag	50
Anl. 42	Djurbo	1	0,7 x 0,23	Keramik, flintavslag	100
Anl. 43	Kokgrop	1	1,4 x 0,4	Flintavslag	60
Anl. 44	Stolphål	1	0,55 x 0,12		50
Anl. 45	Stolphål	1	0,64 x 0,14	Keramik	50
Anl. 46	Stolphål	1	0,35 x 0,24	Keramik	50
Anl. 47	Grop	3,4	0,4 x 0,37	Keramik, flintavslag	50
Anl. 48	Grop	1,2	0,97 x 0,28		50
Anl. 49	Hård	3	0,65 x 0,16	Flintavslag	50
Anl. 50	Hård	3	0,65 x 0,28	Flintavslag	50
Anl. 51	Hård	3	0,88 x 0,14		50
Anl. 52	Hård	3	0,76 x 0,1		50
Anl. 53	Hård	3	0,8 x 0,1	Keramik	50
Anl. 54	Stolphål	1,5	0,66 x 0,37		50
Anl. 55	Stolphål	1	0,34 x 0,1		50
Anl. 56	Stolphål	1	0,26 x 0,07		50
Anl. 57	Stolphål	1	0,36 x 0,14		50
Anl. 58	Stolphål	1	0,32 x 0,04		50
Anl. 59	Stolphål	4	0,3 x 0,12	Stört av anl. 57	50
Anl. 60	Stolphål	1	0,5 x 0,25	Hus 1, keramik	100
Anl. 61	Stolphål	1	0,36 x 0,21	Hus 1	100
Anl. 62	Hård	3	0,8 x 0,9	Endast botten kvar. Ingen sektionsritning	100
Anl. 63	Fyndplats			Flintavslag, djurbo	100

De anläggningar som undersöktes i samband med den arkeologiska förundersökningen är kursiverade.

Lager 1: Gråbrun humös silt.

Lager 2: Svartbrun humös grus.

Lager 3: Svart sotigt grus.

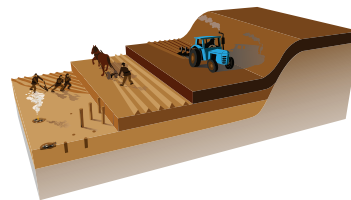
Lager 4: Ljust gråbrun humös grus

Lager 5: Lera

ARKEOBOTANISK ANALYS

Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Rapport 2024

Beställare: Skånearkeologi Plats: Båstad 109:2

Inledning

Den arkeobotaniska analysen omfattade 15 prover. Analysen syftade till att artbestämma och plocka ut lämpligt material till ^{14}C -analys samt om möjligt klarlägga anläggningarnas funktion.

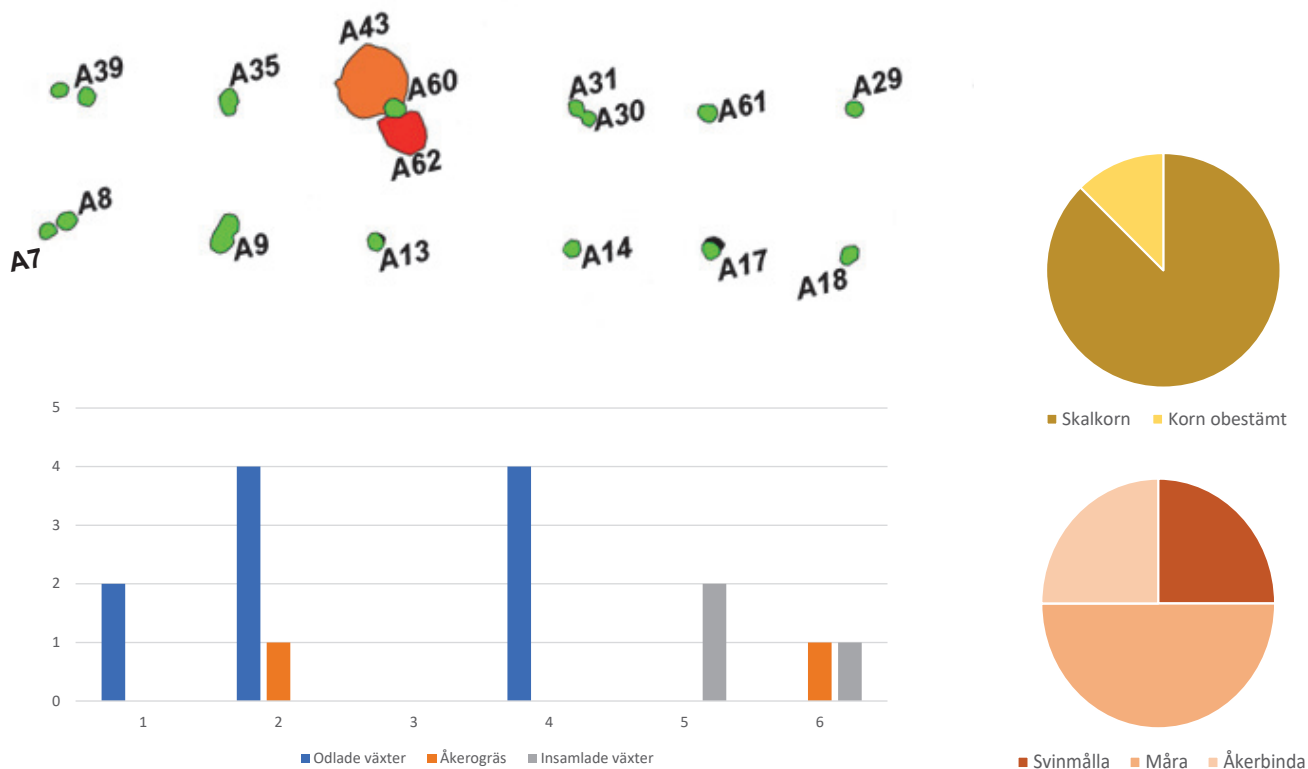
Metod

Proverna floterades av personal från Skånearkeologi. Identifieringen gjordes med hjälp av mikroskop med 4 till 600 gångers förstoring samt referenslitteratur och referenssamling (Berggren 1969 & 1981; Jacomet 2006; Mork 1946; Schweingruber 1978, 1990; www.woodanatomy.ch).

Resultat

I första hand kom proverna från ett treskeppigt hus (figur 1). De förkolnade växtresterna tyder på att huset utgjort ett bostadshus där man bland annat tillredde sin mat. Spridningen av fynden tyder vidare på att huset saknat innerväggar. Jordbruket baserades sig på skalkornsodling i ensäde på väl gödslad och bearbetad åker.

Förutom odlade växter har hushållet även samlat in vilda växter som hasselnöt och brudbröd. Hasselnöter har utnyttjats under alla tider och brudbröd har plockats åtminstone sedan bronsålder (Engelmark 1984; Gustafsson 1995 och 1998).

Figur 1. Fördelning av förkolnad växtmakrofossil över huset till vänster och sammansättning av odlade växter och åkerogräs till höger.

Sammantaget visar fynden i huset på en odling av ett sädeslag, skalkorn vilket var stapelgrödan under hela järnåldern (Engelmark 1993; Gustafsson 1995 & 2022; Grabowski 2014; Viklund 1998; Welinder et al. 1998). Skalkornet användes till platta bröd, gröt, palt och inte minst till ölbryggning.

Hasselnötter och brudbröd var komplement som lätt kunde samlas in och lagras. Troligen fanns även någon form av trädgårdsodling men dessa lämningar ytterst få spår efter sig när det gäller förhistoriska boplatser.

Två anläggningar som låg intill stolphål 60 innehöll förkolnad växt makrofossil i form av obestämt korn, svinmålla och åkerbinda (figur 1 och 2). Dessa anläggningar kan vara en del av de aktiviteter som ägde rum i huset eller höra till äldre eller yngre verksamheter på platsen

Även anläggningar som låg utanför själva huslämningen analyserades (figur 2). I flera av dessa hittades skalkorn och fragmenterad säd samt något enstaka ogräsfrö. Sammansättningen i dessa var densamma som i huset och det ligger nära till hands att tolka in dessa som en del i gårdens lämningar.

Anläggning 60 innehöll gott om små förkolnade rötter och stamfragment från någon risväxt, troligen ljung. Detta skulle kunna tyda på att man vid något tillfälle bränt av betesmark.

Anl.	Hus	Skalkorn	Obest. Korn	Frag. Säd	Hasselnöt	Svinmålla	Måra	Åkerbinda	Brudbröd	Ek	Hassel	Ris/rötter	Tall	Obestämt kol
14	1													++
17	1			2	2									
18	1			1				1						
29	1								1					
30	1	4		9		1	2							
31	1									9				++
35	1	2		5										
40		1	1											
43			1											
49		1		2										
50		2	1					1						
51											7		5	++
60												+++		
61	1			1			1							
62			2			1		2						

Figur 2. Innehållet i de analyserade proverna.

(+) ringa förekomst, + enstaka bitar, ++ god förekomst, +++ riklig förekomst, * dåligt förkolnad.

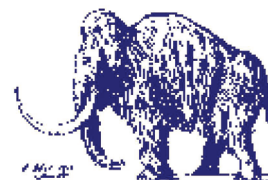
Referenser

Litteratur

- BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council. Stockholm.
- BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History. Stockholm.
- ENGELMARK, R. 1984. Two usefull plants from Iron Age graves in central Sweden. *Archaeology and Environment* 2, pp. 87–92. Umeå.
- MORK, E. 1946. *Vedanatomy*.
- GRABOWSKI, R. 2014. Cereal husbandry and settlement. Expanding archaeobotanical perspective on the Southern Scandinavian Iron Age. *Archaeology and Environment* 28. Miljöarkeologiska laboratoriet. Umeå universitet.
- GUSTAFSSON, S. 1995. *Fosie IV – Jordbrukets förändring och utveckling från senneolitikum till yngre järnålder*. Rapport nr 5. Stadsantikvariska avdelningen Malmö Museer.
- GUSTAFSSON, S. 2022. Det förhistoriska jordbruket i Halland. En analys av förkolnad växtmakrofossil från förhistoriska boplatser i Halland. I: Lindeberg, M. *Trottaberg i Söndrum – en by med långa anor. En boplatser från senneolitikum till medeltid och ett kultus från bronsålder. Arkeologisk undersökning av L1999:6917 och L1996:6920. Söndrum socken, Halmstad kommun, Hallands län. Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3159*.
- JACOMET, S. 2006. Identification of cereal remains from archaeological sites. Archaeobotany Lab, IPAS, Basel University. Opublicerat kompendium.
- SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug. Switzerland.
- SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.
- SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.
- VIKLUND, K. 1998. *Cereals, weeds and crop processing in iron age Sweden. Methodological and interpretive aspects of archaeobotanical evidence*. Umeå. Archaeological institution, Umeå university.
- WELINDER, S., PEDERSEN, E. A. & WIDGREN, M. 1998. *Jordbrukets första femtusen år 4000 f.Kr. – 1000 e.Kr*. Natur och Kultur/ LTs förslag.
- WOOD ANATOMY OF CENTRAL EUROPEAN SPECIES
www.woodanatomy.ch

Geologiska Institutionen
Laboratoriet för ^{14}C -datering
Sölvegatan 12, Geocentrum II
223 62 LUND
Tel. 046/2227856 Fax 046/2224830

Department of Geology
Radiocarbon Dating Laboratory
Sölvegatan 12, Geocentrum II
S-223 62 LUND
Sweden

Per Sarnäs
Skånearkeologi AB
Midgårdsgatan 3, 216 19 Malmö

Dateringsattest

Provets benämning	Lab no	^{14}C -ålder BP	Provmgd (mg C)	Förbehandling
Båstad 109:2 A43	LuS 20735	2530 $\pm$ 35	1,7	HCl, NaOH
Båstad 109:2 A49	LuS 20736	2785 $\pm$ 35	1,6	HCl, NaOH
Båstad 109:2 A51	LuS 20737	2200 $\pm$ 35	1,3	HCl, NaOH
Båstad 109:2 A62	LuS 20738	2190 $\pm$ 30	1,6	HCl, NaOH

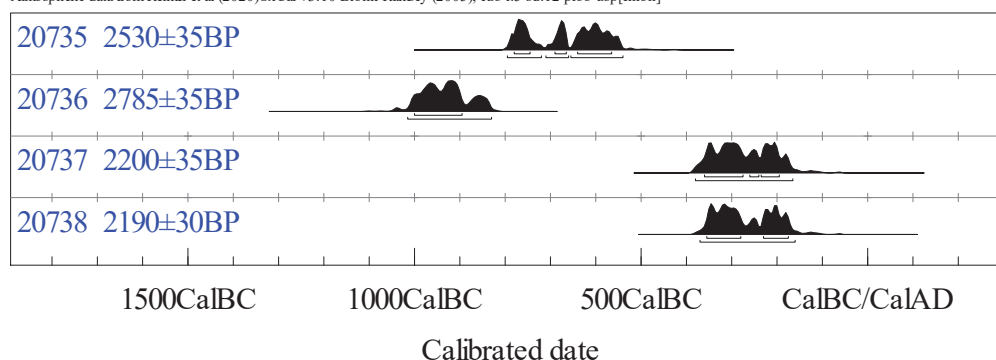
Beräkningen av ^{14}C -åldern är baserad på halveringstiden 5568 år. Resultaten är givna i antal år före 1950 (^{14}C -ålder BP). I osäkerhetsangivelsen ($\pm 1\text{ SD}$) innefattas statistiskt åtkomliga bidrag från mätningen av prov, standard och bakgrund. Enligt internationell överenskommelse baseras åldersbestämningen på 95% av aktiviteten hos NBS oxalsyre-standard. Alla ^{14}C -åldrar är ^{13}C -korrigerade för avvikelser från överenskommet standardvärde på $^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ -förhållandet. ^{14}C -åldern måste översättas till kalibrerade ^{14}C -år genom att använda en lämplig kalibreringskurva: IntCal20 (terrestra prover från norra halvklotet), SHCal20 (terrestra prover från södra halvklotet) eller Marine20 (marina prover).

Lund 2025-06-09

Raimund Muscheler

Mats Rundgren

Atmospheric data from Reimer et al (2020)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

INFORM : References - Atmospheric data from Reimer et al (2020)OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

20735 : 2530±35BP

68.2% probability

780BC (20.0%) 745BC

690BC (12.1%) 665BC

640BC (36.2%) 565BC

95.4% probability

795BC (30.2%) 720BC

710BC (17.5%) 660BC

655BC (47.7%) 540BC

20736 : 2785±35BP

68.2% probability

1000BC (68.2%) 895BC

95.4% probability

1015BC (95.4%) 830BC

20737 : 2200±35BP

68.2% probability

360BC (41.0%) 275BC

260BC (7.4%) 240BC

235BC (19.8%) 195BC

95.4% probability

380BC (95.4%) 165BC

20738 : 2190±30BP

68.2% probability

355BC (43.7%) 280BC

230BC (24.5%) 175BC

95.4% probability

370BC (95.4%) 160BC